

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα 611 του Υπουργείου Ανάπτυξης (Γ.Γ. Εμπορίου) την 18^η Μαΐου 1999, ημέρα Τρίτη και ώρα 10:30 π.μ., με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Σταύρος Αργυρόπουλος

Μέλη: Μιχαήλ Φράγκος, κωλυμένου του τακτικού, Νικολάου Παραθύρα,

Βλάσιος Ασημακόπουλος,

Χαρίλαος Χάρακας,

Εμμανουήλ Αντωνόπουλος, κωλυμένου του τακτικού Λεωνίδα Νικολούζου, και

Ιωάννης Κατσουλάκος

Γραμματέας: Αλεξάνδρα-Μαρία Ταραμπίκου.

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν λόγω κωλύματος.

Θέμα της Συνεδρίασης ήταν ο προληπτικός έλεγχος της από 1.4.1999 γνωστοποιηθείσας, σύμφωνα με το άρ. 4β του ν.703/77, όπως ισχύει, συγκέντρωσης επιχειρήσεων, η οποία θα πραγματοποιηθεί με την εξαγορά των στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού των εν Ελλάδι υποκαταστημάτων της τραπεζικής εταιρείας NATIONAL WESTMINSTER BANK PLC από την τραπεζική εταιρεία ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Κατά τη συνεδρίαση παρέστη η ως άνω εξαγοράζουσα και γνωστοποιούσα τη συγκέντρωση εταιρεία, δια του πληρεξουσίου αυτής δικηγόρου Σταύρου Λιναρδάκη. Τη συζήτηση παρακολούθησε και ο Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος της παρισταμένης εταιρείας Ιάκωβος Γεωργάνας.

Στην αρχή της συνεδρίασης, το λόγο έλαβε η Γενική Εισηγήτρια Σοφία Καμπερίδου, η οποία ανέπτυξε τη γραπτή εισήγηση της Γραμματείας και κατέληξε προτείνοντας τη μη απαγόρευση της κρινομένης συγκέντρωσης, δεδομένου ότι δεν αναμένεται να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε σημαντικό, συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και υπηρεσιών, τμήμα της και ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Στην συνέχεια, το λόγο έλαβε ο ανωτέρω πληρεξούσιος δικηγόρος, ο οποίος συντάχθηκε με την εισήγηση της Γραμματείας, ανέπτυξε τις θέσεις της εξαγοράζουσας, απάντησε σε ερωτήσεις που του υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής και ζήτησε την μη απαγόρευση της συγκέντρωσης.

Κατόπιν, απεχώρησε της αιθούσης η ενδιαφερόμενη εταιρεία και η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνδιασκεφθείσα, και λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως, την εισήγηση της Γραμματείας και τις απόψεις που διετύπωσε, εγγράφως και προφορικώς, η γνωστοποιούσα εταιρεία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ

I. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 εδ. 2 του ν.703/77, όπως ισχύει, συγκέντρωση πραγματοποιείται και όταν ένα ή περισσότερα πρόσωπα, που ελέγχουν ήδη τουλάχιστον μία ή

περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων. Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 4β παρ. 1 του ίδιου ανωτέρω νόμου, κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εντός 10 εργασίμων ημερών από της συνάψεως της συμφωνίας ή της δημοσίευσως της προσφοράς ή ανταλλαγής ή της αποκτήσεως συμμετοχής που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχειρήσεως, όταν συντρέχουν τα αναφερόμενα κριτήρια ως προς το μέγεθος του μεριδίου της αγοράς των προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η συγκέντρωση ή ως προς το ύψος του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση όπως τα ανωτέρω κριτήρια προσδιορίζονται στο άρθρο 4στ του ίδιου νόμου. Εξάλλου, κατά το άρθρο 4γ παρ. 1 του ίδιου νόμου, με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απαγορεύεται κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων, που υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση, η οποία μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά ή σε σημαντικά σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων τμήματα και ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσεως. Ακόμη σύμφωνα με το άρθρο 4ε παρ. 1 του ίδιου νόμου απαγορεύεται η πραγματοποίηση συγκεντρώσεων που υπάγονται στη διαδικασία προληπτικού ελέγχου μέχρι την έκδοση αποφάσεως της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

II. Στην προκειμένη περίπτωση, εκ των στοιχείων που συγκέντρωσε η Γραμματεία και τα οποία εκτίθενται στην εισήγησή της και συμπληρώνονται από τον φάκελο της υποθέσεως αλλά και εξ όσων εξετέθησαν κατά την ακροαματική διαδικασία και κατέθεσαν εγγράφως και προφορικά τα ενδιαφερόμενα μέρη, προέκυψαν τα εξής:

1. Στις 24.3.1999 υπογράφηκε σύμβαση μεταξύ της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε. (εφεξής ΠΕΙΡΑΙΩΣ) και της αλλοδαπής Τράπεζας NATIONAL WEST-MINSTER BANK PLC (εφεξής NAT-WEST), η οποία γνωστοποιήθηκε την 1.4.1999 (αρ. πρωτ. 636) από την πρώτη των ανωτέρω στη Γραμματεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού (Ε.Α.). Με βάση τη σύμβαση αυτή η NAT-WEST θα πωλήσει στην ΠΕΙΡΑΙΩΣ στοιχεία ενεργητικού και παθητικού ενός κεντρικού καταστήματος και πέντε υποκαταστημάτων της στην Ελλάδα. Η ολοκλήρωση της ανωτέρω συμφωνίας υπόκειται στους εξής όρους: α) να έχει ληφθεί επιβεβαίωση από το FSA του Ηνωμένου Βασιλείου ότι δεν αντιτίθεται στην αποχώρηση της NAT-WEST από την Ελλάδα, β) Η Τράπεζα της Ελλάδος να έχει προβεί στην έγκριση της συναλλαγής που προβλέπεται από τη συμφωνία και γ) η Επιτροπή Ανταγωνισμού να έχει εκδώσει γραπτή έγκριση για τη συναλλαγή που προβλέπεται στην ανωτέρω σύμβαση βάσει του ν.703/1977 όπως ισχύει. Αν οι ανωτέρω όροι δεν ικανοποιηθούν ή γίνει παραίτηση ως προς αυτούς κατά ή πριν από την 30 Ιουνίου 1999 η ανωτέρω σύμβαση θα ακυρωθεί και κανένας συμβαλλόμενος δεν θα έχει αξίωση έναντι άλλου.

2. Στην προκειμένη περίπτωση η εικόνα των δύο συμβαλλομένων Τραπεζών έχει ως εξής:

2α. Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ, που ιδρύθηκε το 1916 με έδρα την Αθήνα, αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα και οι δραστηριότητές της καλύπτουν το σύνολο των τραπεζικών εργασιών.

Με την απόκτηση του ελέγχου της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της τράπεζας Χίου, μέσα στο 1998, η ΠΕΙΡΑΙΩΣ έφθασε σήμερα να ηγείται ενός ομίλου 27 επιχειρήσεων, να καλύπτει το σύνολο σχεδόν των εργασιών και δραστηριοτήτων του χρηματοοικονομικού τομέα στην Ελλάδα και να έχει παρουσία στο εξωτερικό. Η ΠΕΙΡΑΙΩΣ, εκτός των παραπάνω, ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό άνω του 50% του μετοχικού κεφαλαίου, των εξής εταιρειών: 1) Πειραιώς

Leasing A.E., 2) Πειραιώς Επενδυτική Α.Ε. Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, 3) Πειραιώς ΑΕΔΑΚ, 4) Πειραιώς Α.Ε. Παροχής Οικονομικών Υπηρεσιών και Συμβουλών, 5) Πειραιώς Ασφαλιστική Πρακτορειακή Α.Ε., 6) Πειραιώς Prime Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία, 7) Tirana Bank S.A., 8) Σίγμα Χρηματοπιστηριακή ΑΕΠΕΥ, 9) ABC Professional Services A.E., 10) ABC Systems and Software A.E., 11) Lan Wan Networks & Communications A.E. και 12) Multi Collection A.E.

Ο όμιλος της ΠΕΙΡΑΙΩΣ διαθέτει πλέον δίκτυο άνω των 145 καταστημάτων, ενώ είναι υπό κατασκευή άλλα 10 καταστήματα, οι δε καταθέσεις ξεπερνούν τα 1.550 δις δρχ., οι χορηγήσεις τα 700 δις δρχ. και το σύνολο του ενεργητικού προσεγγίζει τα 2 τρις δρχ. Τέλος το σύνολο απασχολούμενων ατόμων στον όμιλο ανέρχεται σε 3.200 περίπου.

Ο κύκλος εργασιών όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 4β και εξειδικεύεται για τα πιστωτικά ιδρύματα στο άρθρο 4στ παρ. 4 περίπτωση α του ν.703/77 όπως ισχύει, του ομίλου της Τράπεζας ΠΕΙΡΑΙΩΣ στην εθνική αγορά, για το 1997, υπολογίζεται ότι ανήλθε σε 31.929,5 εκατ. δρχ. ποσό που αντιστοιχεί σε 103,5 εκατ. ECU, ενώ ο κύκλος εργασιών της στην παγκόσμια αγορά ανήλθε σε 33.640,6 εκατ. δρχ., ποσό το οποίο αντιστοιχεί σε 109,07 εκατ. ECU. Σημειώνεται ότι ο κύκλος εργασιών, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 4β και εξειδικεύεται για τα πιστωτικά ιδρύματα στο άρθρο 4στ παρ. 4 περίπτωση α του ν.703/77 όπως ισχύει, του ομίλου της ΠΕΙΡΑΙΩΣ για το έτος 1998, κατά δήλωση της γνωστοποιούσας, στην παγκόσμια και εθνική αγορά ανήλθε σε 670.421 εκατ., ποσό που αντιστοιχεί σε 2.022,4 εκατ. ECU.

2β. Η NAT-WEST λειτουργεί στην Ελλάδα από το 1974 και διενεργεί τραπεζικές εργασίες μέσω των Υποκαταστημάτων της Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης. Η εν λόγω Τράπεζα έχει δίκτυο 6 καταστημάτων στις παραπάνω περιοχές, με 180 άτομα προσωπικό και πελατολόγιο που αριθμεί 11.000 πελάτες περίπου. Η NAT WEST εξειδικεύεται κυρίως στους τομείς του Corporate και Private Banking και στον τομέα της ναυτιλίας.

Ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 4β και εξειδικεύεται για τα πιστωτικά ιδρύματα στο άρθρο 4στ παρ. 4 περίπτωση α του ν.703/77 όπως ισχύει, της NAT-WEST το 1997 ανήλθε σε 26.215 εκατ. ECU, ενώ ο κύκλος εργασιών της σε εθνικό επίπεδο το ίδιο έτος ανήλθε σε 47.522 εκατ. δρχ. ποσό που αντιστοιχεί σε 154 εκατ. ECU. Ο δε κύκλος εργασιών της εν λόγω Τράπεζας το 1998 στην εθνική αγορά ανήλθε σε 38.460 εκατ. δρχ., ποσό που αντιστοιχεί σε 116,02 εκατ. ECU.

3α. Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Στον ευρύτερο χρηματοπιστωτικό κλάδο η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) σε σειρά αποφάσεων που έχει εκδώσει βάσει του Κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/89 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων (βλ. Αποφάσεις IV/M 391, IV/M 213, IV/M 319 κ.α.), διακρίνει πολλές ξεχωριστές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, όπως η λιανική τραπεζική (retail banking), η παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες (private banking), η παροχή καινοτομικού κεφαλαίου (venture capital), η παροχή πιστώσεων και υπηρεσιών (investment banking), η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις (corporate banking) κλπ. Στην υπό κρίση συγκέντρωση δεν κρίνεται σκόπιμη η εξέταση του ζητήματος, εάν οι ανωτέρω ειδικότερες αγορές του τραπεζικού τομέα αποτελούν και ξεχωριστές

σχετικές αγορές, δεδομένου ότι, όπως αναλύεται παρακάτω, οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις κατέχουν σχετικά μικρά μερίδια στον τραπεζικό κλάδο γενικότερα και σε καμία περίπτωση δεν τεκμηριώνεται δεσπόζουσα θέση ή ενίσχυση αυτής. [βλ. σχετ. Αποφάσεις Ε.Α. Νο 41/1996 (CONSOLIDATED EUROFINANCE HOLDINGS - INTERBANK), 97/1997 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ - CHASE MANHATTAN BANK) και 112/98 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε. - ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ Α.Ε.)]. Συνεπώς, η σχετική αγορά την οποία αφορά η συγκέντρωση είναι γενικά αυτή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

3β. Εξάλλου η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού. Στην υπό κρίση υπόθεση, ως σχετική γεωγραφική αγορά θα πρέπει να θεωρηθεί η Ελληνική επικράτεια.

4. Όσον αφορά εις τη δομή της αγοράς στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της 31.12.97 της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό τομέα συνολικά 44 Εμπορικές τράπεζες, 22 Ελληνικές και 22 Αλλοδαπές, οι οποίες ανήκουν σε μεγάλα διεθνή πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και 2 ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί (Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο και Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων) ενώ λειτουργούν και επτά (7) συνεταιριστικές τράπεζες.

Με βάση τα στοιχεία της έκδοσης της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών «1997 οι Τράπεζες στην Ελλάδα», και λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών που υποδηλώνουν τη σχετική θέση που κατέχει μία τράπεζα στον χρηματοπιστωτικό κλάδο (ήτοι σύνολο ενεργητικού, καταθέσεις κάθε μορφής, χορηγήσεις, αριθμός υποκαταστημάτων και αριθμός απασχολούμενου προσωπικού) αλλά και του εύρους και της ποικιλίας των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, η Εθνική Τράπεζα κατέχει κυρίαρχη θέση, συγκεντρώνοντας το 37% περίπου των συνολικών καταθέσεων, το 25% των χορηγούμενων πιστώσεων και το 34,3% του συνόλου των στοιχείων του Ενεργητικού μεταξύ των εμπορικών τραπεζών.

Από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση τράπεζες, ο τραπεζικός όμιλος της ΠΕΙΡΑΙΩΣ συγκεντρώνει στις συνολικές καταθέσεις, χορηγήσεις και συνολικό ενεργητικό ποσοστά 3,5%, 4,2% και 3,6%, αντιστοίχως των δραστηριοποιούμενων στην Ελλάδα εμπορικών τραπεζών. Η δε NAT-WEST συγκεντρώνει στις συνολικές καταθέσεις, χορηγήσεις και ενεργητικό ποσοστά 1,27%, 0,6% και 1,52%, αντιστοίχως.

Μετά δε τη συγκέντρωση, ο όμιλος της ΠΕΙΡΑΙΩΣ, με βάση τα στοιχεία του 1997, συγκεντρώνει συνολικά το 4,77% περίπου των καταθέσεων, το 4,8% περίπου των χορηγήσεων και το 5,12% περίπου του ενεργητικού.

Όσον αφορά τον πραγματικό και δυναμικό ανταγωνισμό στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών αναμένεται να είναι έντονος τα προσεχή έτη, κυρίως λόγω της υιοθέτησης του Ευρώ. Η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος θα μεταβάλλει ριζικά τις συνθήκες ανταγωνισμού στο ελληνικό πιστωτικό σύστημα. Το ενιαίο νόμισμα θα καταστήσει πιο πρόσφορη τη διασυνοριακή παροχή τραπεζικών υπηρεσιών από μεγάλες τράπεζες της ζώνης του Ευρώ, με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός να ενταθεί ακόμη περισσότερο για τις ήδη εγκατεστημένες στην εγχώρια αγορά τράπεζες. Επίσης η τεχνολογία (internet, phone banking) θα εντείνει ακόμη περισσότερο τον ανταγωνισμό δεδομένου ότι και η μικρού μεγέθους σύμφωνα με τον αριθμό των υποκαταστημάτων τους, τράπεζες θα μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους

μέσω των δυνατοτήτων που τους παρέχει η τεχνολογία. Νομικά ή πραγματικά εμπόδια εισόδου στην αγορά δεν υφίστανται και ενδεικτικά αναφέρουμε ότι την τελευταία δεκαετία δραστηριοποιήθηκαν στην Ελληνική Τραπεζική αγορά, οι Τράπεζες Εγνατία, Ασπίς, Κύπρου, Δωρική, XIOS BANK.

5. Επειδή η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση υπόκειται υποχρεωτικά σε προηγούμενη γνωστοποίηση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4β παρ. 1, του ν.703/77, όπως ισχύει, δεδομένου ότι καλύπτεται η δεύτερη εκ των προϋποθέσεων που ορίζει ο νόμος, η οποία θέλει ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4στ, παρ. 4 και παρ. 5 του νόμου, να ανέρχεται τουλάχιστον στο σε δραχμές ισόποσο των 50.000.000 ECU και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να πραγματοποιούν, κάθε μια χωριστά, στην εθνική αγορά συνολικό κύκλο εργασιών άνω του σε δραχμές ισόποσο των 5.000.000 ECU.

Επειδή βάσει των όσων αναπτύχθηκαν ανωτέρω για τη δομή της σχετικής αγοράς, τις ανταγωνιστικές συνθήκες σ' αυτή και τη θέση που κατέχουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, είναι φανερό ότι η υπό κρίση συγκέντρωση δεν είναι δυνατό να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην εν λόγω αγορά, δεδομένου ότι σε καμία περίπτωση δεν τεκμηριώνεται δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης καθόσον μετά τη συγκέντρωση ο όμιλος Πειραιώς, με βάση τα στοιχεία του 1997, συγκεντρώνει το 4,80% των συνολικών χορηγήσεων, το 4,77% των καταθέσεων και το 5,12% του συνολικού ενεργητικού.

Επειδή οι περιεχόμενοι εις τη σύμβαση δευτερεύοντες περιορισμοί είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και υπό τους όρους που συνεφωνήθησαν δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε σημαντικό σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων - υπηρεσιών τμήμα της και ιδίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Αποφαίνεται ότι δεν συντρέχει νόμιμος λόγος απαγόρευσης της από 1.4.1999 γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης επιχειρήσεων, η οποία θα πραγματοποιηθεί με την εξαγορά των στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού των εν Ελλάδα υποκαταστημάτων της εταιρείας NATIONAL WESTMINSTER BANK PLC από την εταιρεία ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.

Η παρούσα απόφαση εκδόθηκε την 26^η Μαΐου 1999.

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος

Ο Συντάξας την Απόφαση

Σταύρος Αργυρόπουλος

Χαρίλαος Χάρακας

Η Γραμματέας

Αλεξάνδρα Μαρία Ταραμπίκου